

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Marciano Presbytero, Oeonomo Ecclesiæ Constantinopolitanæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

tamquam pacis amicus, et caritatis patronus, ipsos Venetos ad certam annuam solutionem perpetuo subjugavit. Sic nimirum inter partes pace firmata, sedatis undique dissensionum vepribus, præfatus Christianissimus Rex volens emissi sui voti prosecutioni insistere, et fautori suo sponte oblata exolvere, sollemnes Ambasiatores, videlicet venerabiles in Christo Patres et Dominos, Valentinum *h* Quinqueecclesie, et Paulum *i* Zagabriensem Ecclesiarum Episcopos, viros Ungaros, natione claros, Canonum scientia illustratos, de cursu temporalium non ignaros, cum quibusdam regni sui optimatibus, pro ipso sacro obtinendo thesaurò ad civitatem Venetorum destinavit. Qui cum celeritate festinarunt ad obsequium tantæ Majestatis, pleno desiderio aspirantes, modos et vias, quas prædicto morant convenire, operosæ sollicitudinis studio excogitantes, diu desideratum donum obtinuerunt votive.

h
i
Obtinet ab iis, reliquias S. Pauli.

Ex in Hungariam transferrantur.

6 Sed cum hujusmodi reliquiarum caræ fuere, communi ne impetu furentis turbæ popularis, rei desideratæ et obtentæ aliquantisper turbaretur exitus, consulta deliberatione, civium usi consilio, in secreto lucifugæ noctis silentio, lucescente die quarto mensis Octobris, anno Verbi incarnati 1381, exanime corpus non indevoti, sed magnæ devotionis affectu de ecclesia S. Juliani memorata suscipiunt, et in capsâ lignea artificiose fabricata fortuna celebri, cui arrisit divina elementia, cum duobus aliis corporibus Sanctorum Innocentium, qui ab Herode in Evangelio leguntur occisi, quæ et ipsi Veneti grata sinceritate ipsi domino Regi usque *h* Wudam insignem et amoenissimum Regni Ungariæ locum et præcipuum, sub felicibus auspiciis, imperante Deo cæli vento et mari, omni cessante tempestate, felici cursu, in tranquillitate pacis et optatæ quietis, divina dextera eorum assistente processibus, felicibus perduxerunt. Ubi eadem sanctissimæ reliquiarum cum maxima devotione et reverentia a Clero et populo, diverso apparatu ad cultum divinum adornato, incensis luminaribus, venerabiliter sunt susceptæ, et in capella regia sub custodia Fratrum ejusdem ordinis S. Pauli interim deputatæ. Gaudet ineluctus Regis animus in voto iudicio Dei commisso se attigisse, quod vovit. Gaudet et lætatur Hungaria, sibi tanti Sancti effloruisse solatium, devotione et religione mirabiliter prius in regno plantatum.

h
Buda in Capella Regia deponuntur.

7 Volant interim hujus Sancti miracula diffusius, fitque ad ejus reliquias undique devotus concursus; et factus est Confessor regnicolis carus, qui reputabatur, antequam corpus advenerat, fide prædilectus. Crescit amor Regis validus, et quo locaretur, vix reperitur situs. Firmatur Regis et regni majorum consilium, quod Reverendissimus in Christo Pater ac Dominus. D. I. Demetrius, tituli Sanctorum quatuor coronatorum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, sanctæ Otergoviensis Ecclesiæ gubernator perpetuus, aulique regniæ supremus Cancellarius, Apostolicæ Sedis in regnis Ungariæ et Poloniæ legatus, probitate pius, pietate devotus; moribus mansuetus, et mansuetudine fidus, fidei et

sinceritatis alumnus, quem Rex experta scientia et cognita ad plures honores successive affectuose promovit, supradictas sanctas reliquias de capella regia in ecclesiam pretiosi Martyris Christi Laurentii, quæ distat uno milliari a Wuda versus occidentem, et in claro monte Wudensi est situata; ubi est egregia turba monachorum, qui sub titulo dicti Patris degunt, et sancta observatione militant, quique divinis insistant laudibus, vacant orationibus, atque ibi tamquam suo capiti, filii Patri, Magistro discipuli Duci milites, Deo et ipsi S. Paulo jubilant, et sedulum ac debitum impendunt famulatum, collocaret. Qui ascitis sibi Episcoporum, Religiosorum, secularium, et aliorum multitudine copiosa, tollens corpus S. Pauli de Capella regia xviii Kalendas Decemb. In ipsa ecclesia venerandum cum suprema reverentia deposuit; et ipsum diem festum Translationis ejusdem deinceps celebrari, vigore et auctoritate suæ legationis instituit et mandavit. Et ut Christi fideles ad frequentationem reliquiarum diligentius illo die animaret, omnibus vere penitentibus, contritis et confessis, qui in ipso die translationis memoratas S. Pauli reliquias humiliter et devote visitarent, de omnipotentis Dei et beatorum Apostolorum Petri et Pauli auctoritate confusus, unum annum de injunctis sibi penitentibus misericorditer relaxavit. In quo loco suffragium B. Pauli humiliter implorantibus innumera beneficia præstantur a benedicto Domino nostro Jesu Christo, qui facit mirabilia magna solus, cujus sunt hæc dona, cujus sunt hujus deserti sacrificia, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in secula sæculorum, Amen.

a Plane id credibile est, licet in S. Antonii vita non tradatur.

b Imperavit Emmanuel, sive Manuel, Comnenus, Catojanis F. Alexii N. ab Aprilis an. 1143, ad Septembrem an. 1180. Quando S. Pauli corpus sit adeptus non traditur. Fortassis tempore Egyptiacæ expeditionis an. 1169, quam lib. 3 narrat Nicetas, est id ad Manuelis Ducas allatum; vel ante ad ipsum Manuelem, simulque injecta petenda bello Egypti cupido. Nam, ut ait Nicetas, audita Egypti fertilitate, et fructibus Nili exundationibus, classe eam terram petere, et quæ auribus acceperat, oculis intueri et contractare manibus instituit.

c Ita us. Omnino videtur legendum Perilepsi. Est enim περιλεψία comprehensio. Hujus templi non meminuit Nicetas cum Manuelis ædificia recenset lib. 7.

d Erat is duodecimus annus Balduini II Imperatoris. Quo tempore Imperium Constantinopolitanum Latini tenuerunt, innumera sunt in occidentem transportatæ Sanctorum reliquiarum; quas illi variis aut Principibus ac Rebus publicis, quorum egebant auxilio, aut Ecclesiis et monasteriis, præsertim Belgicis, (supote Flandriæ et Hannoniæ Comites, aut eorum agnati) ad perpetuum sui nominis monumentum, donabant. Itis nimirum præditiis spoliari eam urbem cupiebat Deus, quam altero vertente seculo sub barbarorum passurus erat venire servitutum.

e Videtur deesse cernens. *f* Videtur legendum Interea. *g* Successit Carolo patri in regnum Hungariæ an. 1342, obiit an. 1382, ii Septembris. De ejus adversus Venetos bellis agunt Hungaricarum, Venetarum, Italicarum rerum scriptores.

h Quinqueecclesie; civitas Episcopalis Hungariæ, a quinque basilicis nomen accepit, teste Bonfinio dec. i, lib. 4.

i Ita us. et Bonfinius, nisi sit typographi error: vulgo Zagabria. Urbs est Sclavoniæ Episcopalis.

k Vulgo Buda dicitur, olim Regum Hungariæ sedes: vel a Buda Attilæ fratre, ut vult Nicolaus Olahus Attilæ cap. 12, vel a Budinis, ut Bonfinius dec. i, lib. 4 appellata; Germanis Offen.

l Hunc anno 1379, ab Urbano vi Cardinalem creatum scribit Ciaconius, fuisseque Archiepiscopum Strigoniensem.

Ex mss.
Transferuntur ad monasterium S. Laurentii.

DE S. MARCIANO PRESBYTERO,

ŒCONOMO ECCLESIE CONSTANTINOPOLITANÆ.

POST AN.
CDLXXII.
X JANUARI.
S. Marciani
nomen in
Fastis Lati-
nis,

Colitur x Januarii a Græcis pariter ac Latinis S. Marcianus Presbyter, et magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, sive sanctæ Sophiæ, magnus Œconomus; quamquam in Antologio Græcorum a Clemente VIII, approbato, non x, sed viii Januarii celebratur. De eo Martyrol. Romanum:

Constantinopoli S. Marciani Presbyteri. Molanus: Et S. Marciani Presbyteri et Œconomi magnæ Ecclesiæ. Consentiant Belgica Martyrologia. Galesinius: Constantinopoli S. Marciani Presbyteri; qui vigiliis et orationi deditus, in Christi pauperes liberalis admodum, ita ut, qua sola tunica indutus erat, eam derit

86 derit

EX VARIIS.

derit egenti : multis miraculis clarus, obdormivit in Domino. Martyrol. Germanicum : Item Constantino- poli sancti Presbyteri Marciani, in vigiliis et oratio- nibus eximii, erga pauperes omnino munifici, multis miraculis clari.

et Græcis.

2 Horologium Græcorum x Januar. Et S. Marciani Presbyteri et Œconomi magnæ Ecclesiæ. Plenius eodem die Menæa : Vixit hic Marciano et Pulcheria imperantibus, parentibus e veteri Roma oriundis na- tus. Templum S. Irenæ juxta mare construxit, eique oratorium S. Isidori conjunxit. Edificavit et S. Ana- stasiæ ædem in Rostris Domini, quam et ab im- mani incendio, cum omnia circum ignis late depa- sceretur, ipse in templi stans fastigio sublatisque ad cælum manibus precatus, intactam servavit. Ejus vero tum miracula, tum in tanta pecuniarum copia inopiam, et indefessum religiosæ exercitationis stu- dium, copiosius quæ de eo scripta est historia recen- set. Agitur ejus Synaxis (sive ad festum celebrandum conventus) in sacello sancti Prophetæ et Baptistæ Joannis, juxta cisternam Mucianam, in Danielis. Agitur vero ea Synaxis propter faventem terræmo- tum, qui eo die sub initium imperii Basilii contigit : quando et templum supersanctæ Deiparæ in loco qui Sigma dicitur, tandem resipitæ aliæ ecclesiæ, et privata ædificia collapsa sunt. Eadem ad verbum habentur in Anthologio vii Januarii.

Occasio festi celebrandi.

3 Quæ de templis ab eo ædificatis hic dicuntur, ea distinctius infra referuntur in vita, uti et quæ de ejus sepultura. Eadem hinc tamen etiam illustrantur, ideo- que visum Græca adscribere : Τελεῖται δὲ ἡ αἴτου σύνα- ξις ἐν τῷ προσφύτῳ τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτίστευ τοῦ Ἰωάννου, πλησίον τῆς κιστιέρνης τῆς μονασίας ἐν τοῖς Δακρυῖ. Quæ ita vertit Raderus : Synaxis porro illius, seu dies festus, in sacratio S. Joannis Baptistæ Pro- phetæ, hand procul cisterna Mocesæ in Danielis per- agitur. Ast in vita cap. 3, nu. 20, dicuntur ejus reli- quia condita in monasterio S. Joannis Baptistæ, quod etiam dicitur Danielis; quod situm est prope divinum templum præclari Martyris Mocii. De S. Mucio, quem Græci, μύκιον appellant, ejusque æde agemus xii Maii.

Locus sepul- turæ.

4 De templo autem Deiparæ virginis in Sigmate, cujus eversi meminere Menæa et Anthologion, ista scribit in Basilio Macedone Cedrenus : Aliud Deiparæ tem- plum, cui Sigma nomen, terræmotu prostratum, ex fundamentis refecit, stabileque et priore pulcrius extruxit. Operæ pretium fuerit quæ de Sigmate, hocque terræmotu commentatur Petrus Gillius in Topographia Constantinopol. lib. 2, cap. 13, adscribere : Scriptores, inquit, recentes patriæ Constantinopolitanæ tradunt, tempore Basilii Imperatoris terræmotum magnum fuisse, quo Divi Polycteti (voluit Polyucti scribere, ut infra patebit) cecidit templum, et oppressit omnes, qui intus essent, ex eoque tempore appellatum fuisse Sigma. Ego potius ita appellatum fuisse existimarem a porticu, quam ante hunc terræmotum multis secu- lis Sigma a similitudine litteræ appellatam antiqua descriptio ponit in regione Hippodromi. Georgius Cedrinus meminit loci, quem appellat Sigma. Mi- chaelem, inquit, Imperatorem monachi vestitu in- dutum ex monasterio appellato Studio correptum per forum pedibus traxerunt, et supra monasterium Pe- riblepton nuncupatum ipsum ducentes, in loco appel- lato Sigma, excœcarunt. Idem Cedrinus ait Basilium Macedonium ædem Virginis Mariæ restituisse a fun- damentis, nominatam Sigma. Eunuchus Chrysaphius Zomas excitavit statuam Theodosii minoris in loco nominato Sigma. Ædem Divi Stephani positam prope locum nuncupatum Sigma Constantinum Magnum excitasse scribunt nonnulli. Itaque hoc Sigma alio loco fuisse in urbe, quam illud, quod dixi in tertia regione fuisse, et scribendum esse per e litteram, Segma, ex eo quod dicitur ideo sic appellatum fuisse, quod ædis Polyucti in eo sita, terræmotu concussa

Terræmotus sub Basilio.

oppresserit omnes qui in eo essent. Hac ille. At non assequimur unde Segma deducat, nisi Sema velit, sive σῆμα, id est sepulchrum.

Templum in Sigmate.

5 Vitam S. Marciani, sive a Simeone Metaphraste, Vita S. Mar- seu quo antiquiore scriptam, Latinam fecit Gentianus ciani. Hervetus, edidit Aloysius Lipomanus, atque ex eo Su- rius. Marciani plures alii auctores meminere, quorum quidam in Annotationibus citantur. Theodorus Lector lib. 1 Collectaneorum de eo ista scribit : Designavit autem Gennadius Marcianum Œconomum, ad Eccle- siam relicta Catharorum secta translatum. Qui mox atque Œconomus esset factus, quæ in singulis eccle- siis offerbantur jussit per Clericos colligi, donec magna Ecclesia cuncta acciperet. Mirum est scripto- rem vitæ S. Marciani non commemorare eum aliquando sectæ Catharorum, sive Novatianorum, adhæsisse. Fuit eodem tempore Novatianorum Episcopus Marcianus quidam, cujus meminit Socrates lib. 7, cap. 43, et Ni- cephorus Callistus lib. 14, cap. 41. Socrates et Sozo- menus, qui viderunt S. Anastasiæ erectum a S. Mar- ciano templum, ut infra patebit in Notat. ad cap. 2, an sibi viderent si is ipsorum aliquando factioni favisset, qui tam studiose quid in eorum gratiam dixerit S. Atticus aliique tradiderunt? At non minor laus est S. Marciano, si erravit aliquando, tandem resipuisse omnique deinceps virtute floruisse, quam aliis in stabili perstitisse ortho- doxæ gradu religionis. Agit quoque de S. Marciano Baronius tom. 6, variis locis.

6 Porro magni Œconomi præcipua post Patriarcham in Ecclesia Constantinopolitana dignitas erat, ut ex Georgio Codino patet, qui illius officium ita describit : ὁ μέγας Ὀικονόμος, κρατῶν πάντα τὰ κτήματα τῆς ἐκ- κλησίας, καὶ πᾶν τὸ ἐποδισζόμενον ἐξ αὐτῶν καὶ οἰκο- νομεῖ τῶ ἀρχιερεὶ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. Magnus Œconomus, qui sua in potestate omnes Ecclesiæ facultates, omnes- que in illis redditus tenet : et tam Patriarchæ quam Ecclesiæ hæc in re dispensator est. Dispicit Jacobo Gretsero nostro lib. 1 Commentar. in Codinum, illud μέγας, natumque putat ex recentium Græcorum am- bitione, qui officiis et dignitatibus titulum μεγάλου admodum liberaliter præponebant; et sæpe duo officia, cæteroquin paria, aliter non distinguebant, quam vocis τοῦ μεγάλου appositione. Et jam quoque, inquit, ex ingenito fastu, μέγλου titulo mirifice se circum- spiciunt : ὁ μέγας ῥήτωρ, ὁ μέγας συναλλάξιμος, ὁ μέγας δικονόμος, cum sint omnium prope mortalium longe miserrimi propter jugum Turcicum.

7 Conferebat hoc officium Œconomi Episcopus, ut ex Theodoro Lectore jam citato liquet : προσβύλετο δὲ, in- quit, Τεσσαρῶς Μακεδονῶν Ὀικονόμος. Accedebat tamen Cleri consensus aut consilium, ut ex vita cap. 1, num. 2, colligitur : fit Œconomus maxime Ecclesiæ communi suffragio, et deinde : eos honorans, qui eum pretu- lerant. Idem in aliis quoque Ecclesiis mos erat, ut ex historia Theophili Vicedomini 4 Februarii constat de Adenensi Ecclesia in Cilicia, ubi hæc inter alia : Porro ordinato Episcopo, cum ad propriam remeasset civi- tatem, quidam de Clero instigaverunt, ut amoto illo alium Ecclesiæ ordinaret Vicedominum. Ac deinde : Priorem constituit Vicedominum, præbuitque ei cor- am omni Clero et populo auctoritatem dispensationis sanctæ Ecclesiæ, atque possessionum ei pertinen- tium, cunctæque plebis; ac duplo tantum quam antea fuerat præpositus, denuo est honore sublimatus : ita ut peccasse se clamaret Episcopus, quod tam idoneam et perfectam personam, aliorum regiminibus subje- cisset, et illum inutilem et minus idoneum promovisset. Unde et illud manifestum fit, idem, aut certe non admodum diversum fuisse, Vicedomini et Œconomi munus; tum ex iis quæ subduntur : Recordatus prio- rem ejus conversationem, et in quibus sanctæ Dei ministraverit Ecclesiæ, quod viduis, et orphanis, et egenis optime ministraverat, etc.

8 Postea tamen, ut sensim sibi profani Magistratus aliquando ab auctoritatem Imperatore.

Officium ma- gni Œconomi.

Conferebatur ab Episcopo :

An aliquando fuerit Nova- tianus.

Officium ma- gni Œconomi.

Conferebatur ab Episcopo :

auctoritatem in res sacras arrogare consueverunt, id munus Constantinopoli conferri ab Imperatoribus cepit, ut ex Zonara constat, qui tom. 3, in Isaacio Commeno ita scribit: Præterea in Patriarchæ gratiam, etiam Ecclesiasticarum rerum administrationem Ecclesiæ tradidit. Nam cum ad illud tempus magnus Œconomus, ut et vasorum custos, designari ab Imperatore solerent; utrumque id munus Patriarchæ potestati subjecit, utroque Remp. privans. Idem in Romano Argyropolo: Fuerat enim aliquando ecclesiæ, quæ a Verbi Dei sapientia nomen habet, magnus Œconomus: ἐπεὶ τῷ βασιλεῖ ἀνεῖτο πρόσθεν δικονόμος τῆς ἐκκλησίας, τῶν τῶν προχειρίζεσθαι. Nam Imperatori permissum fuerat antea Œconomus ejus Ecclesiæ designare. Vide Glossarium Meursii, qui tamen videtur existimare id ante Isaacium semper fuisse factitatum.

VITA

EX SIMEONE METAPHRASTE,

interprete Gentiano Herveto.

CAPUT I.

S. Marciannus fit Presbyter, deinde Œconomus.

Sunt quidem multa quoque alia, quæ hanc regiam exornant civitatem, Imperatorum sedes, et opes, et omne genus pulchritudo, situsque et magnitudo, et a moenia, quæ sunt hostili manu potentia: nihil autem ei adfert æque magnum decus et ornamentum, atque vita virorum bonorum et virtutis amantium. Ii enim majorem quidem adferunt delectationem, et majorem etiam admirationem: quin etiam majorem pariunt utilitatem. Propterea major est gloria civitatis, ornari potius viris piis et religiosis, quam murorum propugnaculis. Atque ea quidem multos viros tulit præclaros, qui eam decorant variis virtutis ornamentis: ex quibus si quis primos accurate elegerit, et iis vitam Marciani conferre, vel etiam præferre voluerit, is mihi non videatur a recto excidere iudicio. Quod autem non sit mala de eo nostra, sed recta sententia, ipse, ut aiunt, ostendet, eritque procedens fide digna oratio.

2 Hic ergo Marcianus floruit quidem tempore ejus cui fuit idem nomen, nempe b Marciani, qui tunc erat dominus Romani Imperii. Patriam autem suam veterem Romam ab alto repetens a parentibus, (illi enim ex ea profecti, in hanc Constantini civitatem, quæ erat recentior, migrarunt) consequenter erat et illustri natus genere, insignique opibus et dignitate, et quod nobilitatem referebat ad splendorem Imperatorum. Tanta autem gloria insignes nactus parentes, pietate autem et religione longe insigniores, ipse quoque educatur liberaliter, et eruditionem pulchre docetur, nostram, inquam, et externam. Deinde sicut Moses quoque ad Ægyptios, ita etiam Marcianus optime venit ad Byzantinos, et ad majorem et perfectiorem sapientiam, eam, inquam, quæ est ex spiritu, convertitur. Qua quidem ex re et vite splendor, et sermonis gratia illi accedens, nomen ei peperit, et insignem fecit inter omnes laicos: paulo post autem etiam cooptat in Clerum Ecclesiæ: et cum sacris esset dignus, deducit ad gradum Sacerdotum. Qui autem ei ad hoc vim attulit, fuit hujus civitatis c Patriarcha. Nam illum quoque cepit Siren illius virtutis, et plenæ erant aures iis, qui de illo spargebantur, sermonibus et laudibus. Cum ergo gradus, qui inter Sacerdotium intercedunt, nihil esset quod prohiberet, sed multo magis, ut ad majora procederet, invitaret; cum omnes brevi tempore pervasisset, vocante tempore, refertur etiam in numerum Sacerdotum. Deinde etiam fit Œconomus maxima Ecclesiæ communi suffragio, non vim afferens, sed invitus, et non tam honoratus, quam eos honorans, qui eum prætulerant. Sed hæc quidem postea.

3 Modo autem cum ei admodum juveni creditum esset Sacerdotium, et ejus parentes e vita jam excessissent, et utriusque facultates, quæ erant luculentæ, accepisset; eum juventutem quidem moderate, Sacerdotium autem honeste, opes vero pie regere et administrare fuit cognitum: ut qui egenos suæ hereditatis assumeret coheredes, et eis majori parte cederet: vel, ut hoc potius dicam, cum eis quæstuosam exerceeret negotiationem, et in parvis suppeditandis maxima vicissim acquireret. Atque alias quidem voluptates magno quodam et excelso animo apparuit eum despiciere, et eis minime uti; ab uno autem solo victus fuit amore, a verbis, inquam, divinæ scripturæ: et ad illa oculos perpetuo convertebat, et eis perpetuo assidebat: quo fiebat, ut nihil esset in eis adeo occultum et inventu difficile, quod non manifestum et notum evasisset laboriosæ ejus diligentia. Ventri autem et oculis fortiter imperabat; ut qui sciret florem et robur juventutis per ea facile impelli ad lapsum. Sunt autem casus, qui ex iis oriuntur, multi et difficiles. Precibus autem et vigiliis se dedebat plurimum, et valde pueros edocebat, quod ad virtutis rationem attinet, non solum eos, qui erant relati in numerum Sacerdotum, sed, ut semel dicam, quotquot in canitie erant pii et religiosi, et curam gerebant philosophiæ.

a De muris urbis Constantinopolitanæ multa habet Petrus Gyllius lib. 1. Topograph. cap 49.
b Imperavit Marcianus a 29 Julii an. 450, usque ad finem Januarii 457.
c Fuerit ne hic Anatolius, qui an. 458 obiisse traditur, coliturque a Græcis 3 Julii, an Gennadius ejus successor, de quo 25 Augusti et 17 Novembr. agens, haud constat. A Gennadio certe constitutus est Œconomus magnæ Ecclesiæ, ut ex Theodoro Lectore diximus.

CAPUT II.

Templum S. Anastasiæ ædificat.

Ilo autem suo præclaro boni et honesti amore, valde quoque amabat sacras aedes Christi Martyrum, et ex eis alias quidem, quæ laborabant, et ruinam minabantur, reficiebat; alias autem, quæ nondum factæ fuerant, excitabat. Quod autem ardentissime amabat, et sui desiderii finem existimabat, hoc erat, ut præclaræ et insigni inter Martyres a Anastasiæ præclarum templum extrueret. Laborabat autem in loco inveniando, in quo opportunissime sacram ei aedem extrueret. Cum de eo autem esset sollicitus, mulier quædam, quæ genus ducebat ex b Syrorum Antiochia, Nico nomine, cum paulo ante conjugem amisisset, insignem domum, quæ ei hereditate obvenerat, posita autem erat in medio Constantinopolis foro, volebat vendere, ut cum ejus pretium accepisset, ad sua reverteretur. Hæc cum rescivisset hic ardens amator Martyris, et locum vidisset convenientem, et situm esse aptum suo proposito, pro luero rem esse ducit: et ad mulierem veniens, loquitur de pretio, et numeratis bis mille aureis, persuadet ei domum vendere.

5 Cum sic fecisset, planum erat eum jam velle opus aggredi. Sed qui bonis omnibus adversatur, ne hic quidem ostendit se suæ artis oblitum, neque omnino cessare, aut cessaturum esse malefacere; sed se mulieri astute insinuans, et ei gravem immittens poenitentiam, ejus mentem valide oppugnabat; tanquam alias machinas ei pudorem admovens, quod scilicet a vulgo haberetur ludibrio; quæ sic pulcherrimas consumeret possessiones, erat enim domus antiqua et magnifica, et cui longo ante tempore, magni scilicet Constantini, contigisset ædificari: locari autem mercedibus et annuis possessionibus, satis magnum commodum afferebat. His mulier, ut mulier, labefactata, contractum solvere conabatur. Marcianus autem, qui nulli volebat esse molestus, nec cogere ut aliquid faceret quod nollet, suo jure cessit, et possessionem dimisit mulieri; quærens actionis sacrum esse fundamentum, et nihil volens offerre sanctæ Martyri,

Ex METAPHRASTE prudentia: largitas in pauperes:

Studium Scripturæ:

abstinentia: pietas: zelus.

Templa instaurat et extruit.

a Erit locum templo S. Anastasiæ.
b

Eum dimittit.

a Viri sancti urbium ornamenta.

b S. Marciani patria, genus, parentes:

institutio:

Sacerdotium:

c

officium Œconomi:

EX
METAPHRASTE

c
d
Vaticinium
S. Gregorii
Theologi de
hoc templo.
e

f
S. Marci-
anus
templum
magnificum
S.
Anastasiae
extruit.

tyri, quod non prompto et alacri daretur animo, aut quod esset coactum.

6 Ex hoc ergo videbatur malignus victoria potitus: sed fuit illud principium, quo factum est, ut maxime vinceretur. Nam Deus, qui scit omnia traducere ad id quod est conducibile, is providet, ut hujus rei exitus sit longe melior et præclarior. Hic enim Marcianus cum hoc amore teneretur, et aliquando versaretur in legendis orationibus ejus, qui et sermone, et moribus, et Theologia præclarissime refulsit, sapientis, inquam, Gregorii; et de hujus Martyris templo cognovisset, c ut ille dicit, quod positum quidem esset in iis, quæ d Domini Rostra vocabantur; (erat autem tunc veluti quædam sedes Orthodoxis adversus Arianos): cum ergo cognovisset, quæ ille de eo templo prædixerat, suum gregem incitans, et ei ad dens animum: e Hanc Anastasiam, hanc, inquam, quæ cognomen accepit ex resurrectione, videbitis, sat scio, ampliorem et majorem. Cumque didicisset, non sine Dei numine nec temere prædictum fuisse a magno illo viro; etsi non magis prædictum fuisse de templo, quam de populo; et, utpote quod is, qui per illum hæc prædixisset, posset quoque verba in opus deducere, neque reputans impensuram multitudinem, neque quod major esset conatus, quam qui ejus viribus conveniret, ei quæ omnia potest fidei rem credens, opus cepit urgere.

7 Et illud quidem minus et vetus templum relinquit in priori figura; ut sic omnibus ad spectandum propositum, apertius quam lingua prædicaret Theologi prophetiam; alterum autem ei excitat maximum et pulcherrimum, in orbem quidem variis porticibus atrisque et vestibulis, quæ vel ante templum elegantem præ se ferunt speciem, comprehendens; id autem veluti quandam magnam stellam, vel lunam a multis iisque pulchris stellis circumdatam, in medio erigens. Qualis enim id complexa sit pulchritudo, columnarum splendores, et colores, et magnitudo, lapidumque fulgor, et claritas materia, aurum tectum supra illustrans, ut ubique picturæ, quæ artis quidem perfectione mentes obstupefaciant, oculos autem demulcent varietate materiae. Jam vero f domum venerandæ illuminationis, aut eam quæ est constituta ad rependa sacra vasa et donaria, quomodo quis dicens, non minus dixerit, quam postulet operum dignitas? Ipsorum autem vasorum multitudinem, aut materiam, aut artem, qui volet oratione persequi, sciet omnino, se ea solum mirari posse, non lingua exprimere. Adeo sunt omnia æque excellentia, ut etiamsi nemo prædixerit, vel ex hoc possit esse manifestum videntibus, quod ea mente divina processerunt, et manu divina opem ferente e Superis.

a Acta S. Anastasiae dabitur 25 Decembris. Ejus reliquæ an. 1 Leonis, Christi 457. Constantinopolim allata, occasione forte sancti hujus consilii Marciano præbuerunt. De his Cedrenus: Illo anno allate sunt Sirmio reliquæ sancte Martyris Anastasiae; inque ejus templo depositæ, quod est apud Rostra Domini.

b Quæ sola sine addito Antiochia dici solet, de qua alibi sæpe. c Græcum hujus vitæ exemplar nondum nacti sumus. Hic mendam suspicamus, propter ea quæ subjiciemus.

d Lipomanus et Sarius edidere Rostra Domini. De ea æde Cedrenus in Valentiniano: Tunc et Theologus Gregorius majore cum libertate verbum veritatis Constantinopoli docebat, in oratorio S. Anastasiae, quod adhuc erat exiguum, decennium ibi et paulo amplius (id ad ejus vitam 9 Mali expenditur) moratus. Ibi quoque inaudita eduntur miracula ex apparitione immaculate Domine nostræ Delpare. Duplici enim nomine appellatur templum S. Anastasiae: nam Anastasis dicitur, id est Resurrectio, quod ibi resurrexerit veræ religionis doctrina; et Anastasia, a miraculo quod isthic contigit. Fertur enim mulier quædam ex edito loco collapsa exprisse: facta deinde communi a Catholicis precatione, revocata ad vitam. Id oratorium cum tunc esset exiguum, postea a S. Marciano reedificatum est, uti nunc cernitur. Ita ille, quæ ex cap. 4 fiunt clariora. Xylander hic vertit, plus Imperator Marcianus ad eam molem extruxit, etc. perperam. Græce est ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς ἐκείνου ἀποκατασκευασθέντος. Sozomenus lib. 7, c. 3 de eodem Gregorii Theologi domicilio sic scribit: Gregorius autem Nazianzenus præsidebat iis qui Trinitatem substantialitatem profitebantur. Is in exigua quadam cellula cœtum suum colligebat, quæ per quosdam suæ fidei homines,

tum ipsi, tum iis qui consimilem religionem amplectebantur, in domum precatoriam constructa erat. Sed eadem postea templum urbis effecta fuit præ ceteris illustre: estque non solum structuræ elegantia et majestate, sed et evidenti quoque divina apparitionis utilitate conspicuum. Etenim divina vis manifeste hic apparet, tum per se, tum per somnium sæpe multis, qui et morbis et variis rerum casibus affligebantur, opem tulit. Creditum autem est, hanc esse sacram virginem Mariam, Christi matrem. In hujus enim honorem templum extractum conspiciunt. Porro hanc ecclesiam Anastasiam appellant, (quod nomen resurrectionem significat) ob id, ut ego quidem puto, quod Nicæni Concilii dogma Constantinopoli per diversa docentium potentiam collapsum jam, atque (ut ita dicam) intermortuum, per Gregorii prædicationem hic resuscitatum sit, ac revixerit: seu potius (ut a quibusdam audivi, qui se rem veram referre asseverabant) quod congregato ad concionem populo, gravis mulier e sublimi portico delapsa hic expiravit: eademque factis super ipsa communibus omnium precibus revixit, et una cum facti salvata sit: ideoque ex miraculo divinitus edito deinceps istam appellationem locus ille sortitus fuerit. Eadem scribit Niphorus Callistus lib. 12, cap. 7. Brevius Socrates lib. 5, cap. 7. Eodem tempore Gregorius ad urbe Nazianzo transiit, intra urbem in parvo oratorio conventus faciebat. Cui oratorio Imperatores postmodum maximum templum adjunxerunt, vocaveruntque Anastasiam. Agit de eadem domo Baronius, ad an. 378, nu. 58 et seqq.

e Ex Græco textu, si is esset ad manum, elici fortassis clarior sensus posset. Anastasiae meminit Nazianzenus orat. 32 ad 150. Episcopus: Vale Anastasia, nomen a pietate habens. Tu enim nobis fidei doctrinam, quæ adhuc contempuit erat, excitasti. Vale, inquam, communis victoriae sedes, nova Silo, in qua primum arcem fiximus, quadraginta annis in deserto circumactam, incertisque sedibus vagantem. Tuque o magnum hoc templum et nobile, nova hæreditas, quod magnitudinem, quam nunc habes, ab orthodoxa doctrina suscepisti: quodque nos, cum prius Jebus esses, Hierusalem effecimus. Vosque etiam alia aedes sacra, etc. Multa in eadem sententiam habet idem Gregorius in Insomnio de Anastasia templo. At in carmine de vita sua, hæc inter alia canit:

Anastasia, templorum honoratissimum,
Quæ fidem suscitasti in terra jacentem:
Arca Noe, quæ diluvium sola
Mundi effugisti, et fers secundum
Catholicum mundum in secunde, etc.
f Id est baptisterium, ut infra num. 47, exponitur.

CAPUT III.

Veste pauperi data, ipse splendida indutus
cernitur.

Omnibus autem convenientibus, novi quidem templi, ut par est, encæniam celebrabantur; et a dies quoque, quo ipsa Martyr certamen consummavit, ipso, inquam, Decembre. Vocabant autem encæniam et fideles b Imperatores et sacrum Senatum, et universam, ut semel dicam, civitatem. Oportebat autem, qui latebat, Marcianum eo die videri, qualis esset moribus, qualis virtute et quantum se ultra mandata extendebat. Nam cum tota concurreret civitas, et egentes una cum ea quodam pacto attraherentur, pauper quidam accedens ad hunc virum egregium, (ii enim exquirunt ac discunt benignas et clementes animas, non secus atque ii qui laborant, medicos) accedens ergo, respexit ad ejus dexteram, et petiit ut acciperet aliquid medicamentum famis. Ille autem (tunc enim nihil gestabat in sinu, sed revera habebat intra animæ sinum benignitatem multam et clementiam, cum remotus fuisset ab omnibus, et locum adspexisset valde latentem, nullo autem alio, nisi una tegetetur tunica, quod quidem fuit ei tota vita familiare, ut duabus non uteretur tunicis; cum sic se haberet vir divinus, etsi facile erat excusando egestatem, repellere supplicationem; nam quod nihil portabat, testes habebat omnia intuentes oculos. Ille, perinde ac si non daret, fieri non posset, ut non Deo afferret molestiam, cum se ea ipsa, qua sola indutus erat, veste exisset, dat egenti prompto et alacri animo: et de cetero habebat solam vestem Sacerdotalem, et penulam, quæ corpus contegebat, quam etiam unde quaque contrahens, cupiebat quantum fieri poterat, latere, et id quod factum fuerat, omnium celare oculos.

9 Postquam autem fuerunt intra ædem sacram, ei autem divinum celebrare sacrificium jussit primus Sacerdotum; ille quidem penulam similiter contrahe-

Dedicatur
templum.

a

b

S. Marci-
anus
proprium ve-
stem dat pau-
peri.

Videtur splen-
didissima
veste indutus.
bat

bat et complicabat, cupiens, ut diximus rem latere. Qui autem aderant, et una cum eis Pontifex, cum oculis in eum defixissent, vident quoddam novum et arcanum miraculum, et propemodum iis solum credibile, qui adspexerunt; vident eum intus indutum eximia quadam veste regia, et auro nitenti intertexta, quæ tunc etiam magis apparebat in manibus, quando eos qui accedebant, divino corpore impertiebat. Hæc videntes, alii quidem apud se mirabantur; alii autem aliis quoque enuntiabant; nonnulli quidem ut admirantes, nonnulli vero, ut est verisimile, etiam invidentes. Qui etiam ad ipsum Pontificem c Gennadium accedentes, tamquam existimantes eum nescire, quæ eum scire maxime volebant, ei renuntiant. Deinde ei etiam conabantur detrahere, et movebant calumnias adversus beatam illam animam. Et ille seipsum quoque dicebat vidisse, modum autem ignorare, et se revera de eo dubitare.

Miraculum explorat Patriarcha.

10 Postquam autem a Marciano fuit impositus finis sacrificio, eum accessit Patriarcha : et eum seorsum conveniens, de veste reprehendit, dicens eam magis Imperatoribus convenire, quam Sacerdotibus. Ille autem magis animi dubius, quam is qui dubitabat, procidit ad pedes illius, et in eos multas fundens lacrymas, negabat omnino id quod dictum fuerat, et dicebat deceptos fuisse ejus oculos. Tale quid enim vel solum cogitasse, aperta est insania. Ad hæc Patriarcha (stultum enim existimabat et a ratione aperte alienum, propriis non credere oculis) manu propria statim tangens, relaxat ipse penulam simul cum veste Sacerdotali, et de cetero miraculum videbatur et dicebatur. Nam illa quidem aurea, quæ paulo ante videbatur, tunica, nusquam erat; nudus autem Sanctus videbatur sicut erat, exceptis his indumentis Sacerdotalibus; nudus, inquam, qui vere aureis virtutis tunicis, quæ sub aspectum non cadunt, tegebatur. Hoc Pontificem quidem adducit in admirationem; in admirationem autem adducit etiam Imperatores, cum jam fama ad eos pervenisset : clarum autem erigit trophæum simul et adversus malignam et sceleratam Arii insaniam, quæ, proh dolor, usque ad id tempus defendebatur ab aliquibus. Fidelium enim multitudo, cum miraculo ei esset veluti additus animus, et in recta esset confirmata sententia, Arii quidem dogmata respuebat tamquam nugæ; ipsi autem perinde ac quædam annium fluentia, prompto et alacri animo ad templum confluebant, partim quidem contemplaturi ejus pulchritudinem, partim autem rectos quoque audituri sermones. Tanta autem et tam innumerabilis confluebat multitudo, ut vel solum accessisse prope ambitus, esset præmium multorum sudorum, et a multis estimaretur dignum, de quo acriter contenderent.

a Colitur S. Anastasia a Latinis 28 Decemb. a Græcis 22 ejusdem, quo verisimile est hanc dedicationem contigisse. An forte an. 464, quo ea dies Dominica fuit? Nam quod baronius ann. 439, contigisse eam dedicationem tradit, id nullius veteris scriptoris confirmat auctoritate : nec verisimile est tam cito eam ecclesiam absolvi potuisse.

b Leonem et Verinam, quæ alii Berina dicitur.

c Sedil Gennadius ab an. 438 ad 471.

CAPUT IV.

S. Anastasiæ templum ab incendio servatum, miraculis illustratum.

Conveniebant ergo, diem unum festum frequenti deinceps tempore celebrantes. Nam ab eo quoque frequentia fiebant miracula. Ex quibus, ne in multis dicendis immorer, aliquid unum accipiens narabo, quod satis est et ad ostendendam magni Marciani gratiam, et quod hoc sacrum templum Dei voluntate factum sit. a Incendium, quod non multa habuit similia, exitio dabat Rostra Domini. Nam cum ignis apprehendisset loca, quæ sunt ad mare Bo-reale, totam urbem cingebat, et sic serpens ferociter

a Incendium S. Marciani precibus restinquitur.

usque ad mare quod est in meridie, depascebat omnia, quæ intercedebant. Consequenter ergo hanc quoque sacram ædem ignis comprehendebat impetus. Unusquisque ergo propriis neglectis calamitatibus, ad templum acriter procedebat, igni, qui non cernebatur, eorum inflammatis animis. Homo autem Dei nihil perterritus, et, ne si quidem eum in orbem circumsideret ignis, nihili faciens sed fidei in Deum credens omnia cedere; sacris acceptis Evangeliiis, in summum tectum ascendit, et stans in medio flammæ, et se convertens ad preces, Christe Deus, dicebat, Deus patrum nostrorum, qui Abrahæ sacrificium suscepisti, et quem ei ex promissione præter spem præbuiti filium, præter spem a cæde liberasti; qui etiam in fornace Babylonica tres pueros captivos eo effecisti potentiores; ipse nunc quoque Domine, hanc tuam domum conserva, ne ledatur ab igne; et ne concedas, ut opus tuum quod nos multo labore et tanto perfecimus desiderio, ignis destruat; ne adhuc pergat inimicus in nos insolenter gloriari; nec ora Arianorum, qui sunt nobis propinqui, nos probris appetant : sed nunc quoque ostende aliquid dignum tua benignitate et majestate, ad gloriam tui nominis, et ad nostram, qui veritati credimus, gloriationem et exultationem. Hæc cum ille diceret, una cum verbis effluebant lacrymæ, et ostendebant eum intus extabescere. Deinde cum subjunxisset, Amen, videbant omnes fere qui aderant, primum quidem ignem sibilantem circa totam ædem, et in illam veluti facientem impetum; deinde vero recedentem, et veluti repressum a quadam inexpugnabili et fortissima virtute. Certe hæc quoque sacra ædes, quomodo divinorum puorum aliquando corpora, tota illasa, tota intacta, in tanto; o Christe Servator, igne est conservata.

EX METAPHRASE

Gen. 22.

Dan. 3.

Miracula S. Anastasiæ, et D. Virginis.

12 Nec hoc solum, ut jam ante diximus, sed plurima quoque alia admirabilia in hoc templo ostenduntur; multa quidem et tunc per Marcianum, multa autem post illius quoque mortem, partim quidem magna inter Martyres Anastasia, partim autem ipsa quoque communi omnium Regina intemerata, inquam, Deipara operante. Quæ quidem evidentissime apparet iis, qui in eo sunt paulo meliores, cum figura et forma consueta, non solum in somnis, sed re vera, caussa est ut fugentur demones, morbi et ægritudines : veneficique et aliis malis medicamentum vere est inexpugnabile. Sed hæc quidem dicere certamen est non facile, et enumerare perinde est ac mare metiri cyatho.

Mortua S. Marciani precibus suscitata.

13 Quod autem non solum vivi, ut recte viverent, sed etiam jam mortui, ut viverent, in hoc templo acceperunt, jam volens declarare oratio, inveniatur eorum, qui adsunt, aures paratas ad accipiendum miraculum. Mulier quædam ex superiori porticu dexteræ partis despiciens, et plusquam tutum esset, se in altum extollens, simul et cadit ex alto, et sibi quidem mortem affert; affert autem, proh dolor, mortem quoque fœtui, qui in eo habitabat. Quod quidem cum vidissent divinus Marcianus et populus, id ferre non poterant : sed in medio festo erat lamentatio et lacrymarum occasio id quod acciderat. Verumenimvero is qui est natura bonus, non sinit diu dominari illam affectionem : sed antequam e templo exirent qui congregati fuerant, (oportebat enim simul et Dei clementiæ, et in eos qui ipsum amabant, gloriæ opus conspici) cum in altum manus sustulisset Marcianus, et communiter oraret cum populo : et mulier surrexit præter opinionem, et intus motus est infans admirabiliter. Sed de miraculis quidem satis sit in præsentia.

a Contigisse hoc incendium scribit Marcellinus Comes Basilisco et Hermenico Coss. Indict. 3, anno nimirum Christi 465. Consentit Chronicon Alexandrinum, et addit contigisse seria 4. 2 Septemb. cum celebraretur memoria S. Mamantis. Quæ à veteribus sunt : nam iis Coss. Indict. 3, littera Dominicalis erat C, et 2 Septemb.

Incendium Constantino-poli.

Ex
METAPHRASTE.

plemb. incidebat in diem Iovis. In vita S. Danielis Stylite 11 Decemb. dicitur cepisse incendium vesperi, quando a piis hominibus quæ ad festum pertinent inchoantur, et vigiliæ aguntur. Cæpit ergo 1 Sept. ad vesperam die Mercurii, pridie S. Mamantis, quem Græci 2 Septembris, Latini 17 Aug. colunt. Cedrenus refert hoc incendium anno 5 Leonis, qui erat Christi 461. De eo Theodorus Lector lib. 4. Magnum ortum est eo tempore incendium altera Septembris. . . . Marcianus vero Æconomus ad tegulas ecclesie S. Anastasie ascendit, et Evangelii manu prehendit, lacrymis et precibus domum illasam servavit. Cedrenus recenset quæ incendio absumpta sunt publica ædificia; at de S. Marciano hæc scribit: Marcianus autem Æconomus magnæ Ecclesie, qui templum construxerat sanctæ Resurrectionis, illud adhuc recenter ædificatum ab hoc incendio servavit, cum in tectum ascendisset cum Evangelio et thymiamatis, Deumque lacrymis placasset. De eodem incendio agitur in vita S. Marcelli Archimandrite 29 Decembris. Hinc porro refellas Gyllium, qui lib. 3, cap. 6 ita scribit: Ex his Sozomini verbis (superius a nobis relatis) patet errare recentes, hanc ædem Divæ Anastasie Romanæ attribuentes. Descriptio regionum urbis dumtaxat appellat ecclesiam Anastasiam: quam ego arbitror unam fuisse ex his duabus, quas maximas et ornatas omni genere lapidum Cedrenus scribit incendio excitato regnante Leone conflagrasse. Mirum est illud de æde S. Anastasie per Marcianum servata non animadvertum ab hoc auctore in eodem Cedreni loco.

CAPUT V.

Templum S. Irenes, atque ædificat Marcianus.

Oportet autem omnino alia quoque templa complecti oratione, quæ ille pie ac religiose ædificavit: *a* Irenes, inquam, quæ est inter Martyres admirabilis, quod est ad mare positum: et ejus, quod est illi continens, divini scilicet Theodori. Hoc enim templum Martyris Irenes, erat quidem in principio, neque propter magnitudinem, nec pulchritudinem, nec ullum alium ornatum aut magnificentiam, dignum quod spectaretur: sed Deo omnino curæ fuit id excitare in eam, quæ nunc cernitur, magnitudinem et pulchritudinem. Quamobrem Gennadio quoque Patriarchæ divina quædam apparet visio. Dicebat autem visio: *b* Solve hoc templum: tempore enim tui *b* successoris sum id rursus excitaturus. Atque ille quidem simul jussum implevit, et vitam finit. Marcianus autem ille admirabilis, cum ad ejus aures pervenisset hæc visio, atque ei etiam fuisset *c* tradita magnæ Ecclesie dispensatio, existimans somnium id ad se deferre, varias apud se versabat cogitationes, quoniam modo fieri posset, ut ei succederet hoc opus ex sententia. Inscientibus itaque fere omnibus, cum paucis aliquot illuc venit. Deinde etiam cum ipsos jussisset recedere, (jam enim erat nox) solus et genu et anima Deo inclinata, ubi nunc sacra ara est posita, orabat dicens: Deus, qui execranda templa simulachrorum tuo nutu et salutati voluntate evertisti, ab eorum autem deceptione opus tuarum manuum liberasti; ædes autem sacras et templa sancta excitari jussisti, in quibus tu quoque semper divina multa signa peragis; ipse nunc quoque convenienter tuo divino promisso, ad hunc locum respice, et eum sanctifica tua ineffabili gratia et virtute; per nos Domine excitans jam tibi præcognitam domum ad tuam gloriam, ad nostram exultationem, ad multarum animarum salutem, quæ tuum nomen invocant. Certe Deus et Rex omnium, cujus voluntati cedunt somnia, et cujus vere est opus cogitatio. Cum sic orasset, ejus oculis somnum immittit Deus, et statim ei ostendit in somnis, et templi situm, et magnitudinem, et aliam omnem ædificationem. Deinde etiam divinam tamquam in somnis audivit vocem: O Marciane, fieri possunt omnia credenti.

13 Cum itaque surrexisset, metu et gaudio plenus, accedit ad Archiepiscopum, et exponit visionem. Illius autem gratum assensum assecutus, ad opus aggreditur, et ut, prout ei ostensum fuerat, ædem faceret magnificam, cum proximum mare, quod tunc templi fores propemodum alluebat, labore et magnis sumptibus effodisset, templi sic jacit fundamentum: adeo ut huic quoque templo conveniat, quod dictum

est: Ipse super maria fundavit eam, omnium scilicet opifex. Jactis autem fundamentis, reliqua quoque pergit ædificare. Magnificas enim columnas per seriem utriusque statuens, deinde alias iis superne imponens, effecit inferiores et superiores porticus. Deinde cum totam ædem omni ex parte comprehendisset *d* *ὑπάλθροις*, ita tectum imponit, maximis id complexus trabibus. Quid autem dixerit quispiam, quam sint validi parietes, quam sit amœnum pavementum, quam sint alia omnia ornata, accurata, et elegantia? Nam ubicumque quispiam oculum defixerit, existimans se immorari in eo, quod est pulcherrimum, deinde rursus aliud attenderit; eum ponitebit moræ, quam in priore traxerit: et sic omnia pervadens inveniet, cum semper id, quod præcessit, videatur vicini ab eo quod adest.

16 Cujusmodi autem invasit quoque daemon, hoc præclarum opus impedire aggrediens? Nam cum duæ magnæ columnæ, quæ statute erant ante aram venerandam, jam essent erigendæ, altera ex iis manibus hominum diu parere noluit, vixque contineri poterat, et a statu concinno divertebat, et instrumenta continenter dirumpantur: iisque, qui ad hoc administrabat, defatigata jam erat industria. Tandem cum fieri posse veluti desperasset, ad Sanctum uno consensu accedunt, et id, quod factum fuerat, renuntiant. Is autem non statuit se dedere otio et socordiae. Neque vero afferendi remedi spem abiecit, respiciens imbecillitatem cogitationum et manuum humanarum: sed spei in Deum universum permittens, venit ad locum. Et cum primo manus extendisset, et se totum contulisset ad precationem, et figuram crucis signasset, increpavit daemone, qui erat causa impedimenti: Inimice, dicens, et hostis omnis boni, cessa invidere et ea impedire, quæ fiunt ad Dei gloriam. Deinde ipse quoque cum aliis manibus jam senio affectis, opus una attingens, magnum attulit momentum, ex spiritu potius, ut ita dicam, quam ex corpore: et protinus moveri cœpit columnæ status, et cessit manibus. Apparet autem in hodiernum usque diem in columna miraculum per hoc quod a recto paululum declinaverit. Hanc autem dicimus columnam, quæ posita est a sinistris aræ sacræ iis, qui adspiciunt ad Orientem.

17 Sed quomodo pulcherrimi quoque ab eo constructi illuminatorii, quod quidem solemus vocare baptisterium, paucis explicare quis possit pulchritudinem, quod videntibus cum admiratione magnam profundit voluptatem? Comprehensum enim est a quinque porticibus, sicut Probaticam quoque aiunt piscinam quæ est in Hierusalem. Sed hic quoque majora, quam illic, videntur fieri miracula. Nam in illa quidem erat qui accedebat Angelus, et uno die unus assequatur curationem. Hic autem non est servus qui ministrat, sed advenit quidem Dominus. Curatio autem non uno fit die, sed assidue: et non solum corporum, sed etiam aperte animarum. Ostendit autem divinus Marcianus hæc quoque figura baptisterii, se universum fecisse ad formam hujus, quæ sermone celebratur, piscinæ. Cum enim tectum tholis divisisset, et aureis lapillis quæcumque erant illius ornasset, et ægrotorum figuras descripsit ad unguem, et ipsum etiam Christum ægrotos curantem; ut non solum eos qui laborant, sed medicum quoque videre liceat. Optimum autem fuerit, non ita valde indigendo præsentem oratione, ea quæ dicta sunt, ipsis oculis apprehendere. Nam quæ illic sunt, majora esse existimo, quam ut ea possimus oratione consequi, et quæ possit solus visus comprehendere. Quamobrem ea quidem statuo prætermittere. Quæ autem sunt his germana, et simul propinquo tempore perfecta fuere, ea dicam utique; et quod jam mihi fuit in memoria, divini Isidori templum, adhuc magis litteris memorie mandabo.

Psal. 23. 2.
Templi S. Irenes mira elegantia.

d

Daemon opus impediens, cruce pellitur.

Baptisterii unifici operis.

Joan. 3.

Templum S. Isidori constructum.

Multa isthic sunt miracula.

Moritur S. Marcianus.

Magnifice sepeletur.

Encenia templi S. Irenes.

h

Filia S. Marciani, templum ab eo constructa.

18 Cum divinarum oratoriorum ædificationis quodam vehementissimo teneretur amore bonus revera Marcianus; nec magnum quoque neglexit e Isidorum: sed ut ejus sacras afferret reliquias, et magnificentissimam ei ædem extrueret, magno sibi duxit studio contendendum. Nec cessabat omnem locum considerare ac contemplari. Et ideo adhuc quidem differebatur ædificatio; cum autem ejus collegisset reliquias, et in loculo deposuisset, eas statuit in præsentia servare in hoc templo Martyris. Ubi autem brevi aliquo post tempore aggressus est eas transferre, accidit ibi aliquid admirabile et arcanum. Neque enim ipse, nec alia multa manus hominum potuit thecam amplius movere. Divinam ergo aliquam rem esse arbitratus, et f cum aliqui ei in somnis ipse significasset Martyr, se loco delectari, neque velle hinc suas transferri reliquias, deinceps parens visioni, construxit hanc ædem, quæ sita est prope templum Martyris Irenes. Quod hæc ædes autem sit grata Martyri, per multa hoc signa significat, evidenter apparet, et magna miracula assidue efficiens, et a dæmonibus quidem liberans eos qui ab eis detinentur; naufragis autem fluctus sedans, et ventorum sævitiam increpans; eos qui molestia afficiuntur consolans, et tristitiæ caussas eis adimens; et aliqui ægrotantibus aut egentibus ea quæ sunt gravia, cessare faciens; et quæ bona sunt, præbens.

19 Hæc cum magnus perfecisset Marcianus, et his veluti aliis muris aureis, ornatus gratia et securitatis, civitatem decorasset, dissolvit vitam in profunda senectute, priusquam maximo templo Irenes celebraret encenia; hoc veluti excedendi appositum quidpiam eloctus: Hæc ambo in manus tuas commendo Domine, nempe animam quam ipse creasti, et templum, quod ego tua voluntate construxi. Quæ cum dixisset, decessit decimo mensis Januarii.

20 Concurrit autem universa civitas, deductura reliquias, ipseque qui tunc erat Pontifex, et quicumque erant sortis Ecclesiasticæ, et multitudo monachorum, et cæterus honestarum mulierum, et ex Magistratibus, quotquot erant pii ac religiosi. Atque sacras quidem ejus reliquias Joannis Baptistæ monasterium, quod etiam dicitur Danielis, suscipit: quod situm est prope divinum templum præclari Martyris Mocii: quod ipsum quoque fuit opus illius manus, vel, ut verius dicam, propositi. Quo quidem in loco in hodiernum usque diem præclare et pie ejus memoria celebratur.

21 Ædis autem magnæ Irenes, quam ipse fuerat fabricatus, g maxime pia Verina (ea autem erat uxor Magni Leonis) curam suscipit. Quæ quidem, quæ ei ad ornamentum deerant, implet diligentissime, auroque tectum ornat magnifice. Hæc autem declarat, quæ illic est inscriptio. Templi vero encenia quotannis peraguntur h vicesimo Januarii. Quo tempore magnus quoque est concursus multitudinis, et frequentis in ore omnium decantatur Marcianus, tamquam illius filias hæc duo templa vidente multitudine, et ejus memoriam per ea renovante: adeo ut nonnulli inter se lepide dicant cum voluptate: Ecce hæc quoque est alia filia magni Marciani, pulchritudine et magnificentia sorormagnæ Anastasiæ. Quod certe ille quidem ipse sollemniter de divina dixit Anastasia, quemadmodum censuerit quispiam esse præmittendum? Nam cum quidam ex ejus familiaribus magnam miraretur impensam: Si desponsurus essem, inquit ille, meam filiam, non quæ ad ejus decorem pertinerent, et ornatum, staturerem mihi esse præbenda quam possem magnificentissime? Nunc autem cum impensas staturerimus facere in templum sponsæ Christi, et sponsæ adeo pulchræ, et quæ pro ipso sanguinem non parsit fundere; non longe amplius et alacrius sumus sumptus facturi, nullumque ornamentum speciemque et elegantiam

prætermisuri? Tam splendidus et magnificus erat Marcianus in iis, quæ Deo grata erant, operibus, neque illis parebat sumptibus. Etenim non harum solum fuit conditor, sed multarum quoque aliarum ædium non tantum se præstitit opificem, verum etiam refectorem atque reparatorem. Ut i magni quoque Martyris Theodori, qui fuit in Tænaro, et k Stratonici Martyris, qui fuit l Rhegii.

a Baronius in Notis ad Martyrologium, ad 18 Septembr. fatetur se ignorare an quæ Constantinopoli erat S. Irenes ecclesia ei sacra fuerit quæ illo die cum Sophia sorore colitur, an ei quæ 5 Aprilis. Alia celebratur a Græcis 5 Maii Irenæ, de qua nihil in Martyrologio, multa in Menæis et Anthologio, ac prope incredibilia memorantur. Templum S. Irenes inter condita aut reparata a Justiniano memorat Procopius lib. 1, de ædificiis; aliquid fortassis templo, cætera elegantissimo, additum ab eo ornamentum est, quod ita rhetor ille solita adulatione celebravit, quasi integrum excitasset templum. Nicetas Choniates in Annalib. Manuelis Comneni lib. 7, ita scribit: επιβαλόμενος δὲ τὸν πρὸς θάλασσαν τῆς ἀγίας Ἐιρήνης ἀνοδοῦναι τὸν ναὸν, ὃν μετέβη μύστηρας, καὶ κάλλι κἀλλιστον, πάλαι Μαρκανὸς ὁ πάπυ ἀνοίγηται, πῦρ δὲ ἠθάλασσε, μίση τὸν τοῦ τοιοῦτου περὶ τοῦ ἐκ βάρβαν ἀειμάμενος, τοῦ λοιποῦ τῆς ναοδομίας ἐπαύσατο. Aggressus templum S. Irenes juxta mare ædificare, quod longe maximum et pulcherrimum magnus olim Marcianus excitarat, ignis vero absumperat, cum partes aliquas a fundamentis construxisset, navi ejus ædificanda supersedit. Quod ita vertit Wolfius: Templum D. Irenæ maximum et pulcherrimum, a Marciano Imperatore conditum, et incendio absumptum, instaurare aggressus, cum partes quasdam ex fundamentis extruxisset, deslitit. Hinc quoque inductus Baronius ut scriberet in Notis ad Martyrol. 5 Aprilis: In honorem S. Irenes Martyris Justinianus Imperator excitavit nobilem ecclesiam, ut tradit Procopius lib. 1, de ædific. Justiniani Imp. Ante ipsum Marcianus Imperator (ut scribit. Nicet. Choniata, lib. 7, Annal.) id ipsum præstitit. Ita ille. At nec simpliciter citari debuit Choniates lib. 7, Annal. nisi adderetur Manuelis; cujus res gestas septem libris, aliorum uno, duobus, tribus prosecutus est. Nec tribui Marciano Imperatori basilica S. Irenes potest, quasi sub eo constructa, cum ne incepta quidem sit vivente Marciano Imper. sed ut hic dicitur, post mortem Gennadii Patriarchæ, quæ, an. 471 contigit. Testatur Gyllius nullum nunc vestigium superesse templorum S. Anastasiæ et S. Irenes. b Is fuit Acacius, qui ab an. 471, sedit usque ad 488, homo superbus et versipellis.

c Non tunc primum tradita est, sed, ut ex Theodoro Lectore dicitur, sub Gennadio, adeoque principio ejus Episcopatus.

d Id est areis subdialibus, tunc ne contigua ædificia luminibus offerent, tum ut ecclesia longius abesset ab incendiis periculo: cum aliquando etiam in privatis ædificiis, Zenonis Augusti constitutione sancitum eodem fere tempore fuerit, duodecim pedes oportere relinqui ab eo qui ædificaturus est, inter propriam et vicini domum; ut habetur L. Ex quo pace. 12. C. ædificiis privatis. e Hic est S. Isidorus Martyr, quem Græci 14 Maii colunt, Latini 3 Febr. quo die ejus Acta dabimus, quæ et in Surio extant.

f In Actis S. Isidori hæc habentur: Sed divinæ quoque memorie Marcianus, qui fuit sanctus et beatus Æconomus et Presbyter, qui venerandum templum S. Irenes, et S. Anastasiæ, in hac regia civitate divine excitavit, cum in posterioribus temporibus in somnis responsum accepisset a sancto Martyre (ab eo enim visus fuit sanctus Martyr, præcipiens ei ut excitaret templum in suo nomine) et a somno excitatus S. Marcianus, divina fuit captus cogitatione: et extruxit venerandam ædem, in nomine et ad gloriam sancti et gloriosi Martyris Christi Isidori, prope S. Irenem, quæ spectat ad mare, quam etiam simul dedit ipsi ædi S. Irenes. Deposuit enim sanctus et magnus vir Marcianus, in veneranda et sancta ejus capsâ, partem quandam sanctarum ejus reliquiarum, cum aromatibus et unguento sanctificato. Quamobrem ab eo tempore per multa miracula ostendit propriam virtutem et in eo loco presentiam, dans unicuique divina gratia ea quæ sunt ei conducibilia. g De Verinæ (quæ in quibusdam Græcis mss. Μαρινα dicitur) pietate agitur in vita S. Matronæ 9 Nov. ubi et mentio fit templi juxta mare siti, quod, ut ibi dicitur, nomine Pacis Dei appellatur. Existimavit nimirum Auctor, ut sanctæ Sophiæ templum a divina Sapientia nuncupabatur, ita et S. Irenes (quæ vox Pacem significat) a divina Pace vocari. h Nihil de ista extat illo die in Græcorum Menæis.

i Plures celebrantur Theodori Martyres: quis hic sit, haud possumus statuere. Procopius lib. 1, de ædific. refert ædificatum vel restauratum a Justiniano templum S. Theodori, ante urbem itum ἐν χῆρσι κάλυμπος ἔραστον, in loco qui dicitur Rhession.

k Ejus, ut remur, qui 13 Januar. colitur.

l An forte in Rhessio, ut jam diximus?

CAPUT VI.

Mortuos sepehit Marcianus: meretrices convertit.

Et quod est magis admirabile, cum in sacris ædibus ejus esset manus tam liberalis, ea erat multo magis profusa in cura gerenda pauperum. Quod quidem nunc vult cursim persequi oratio, adeo ut non solum manifesta fieret illius in egenos benignitas, sed hæc ipsa quoque beneficentia, qualibus donis dignaretur

EX METAPHRASE Multa ab eo reparata.

i

k l

Templum S. Irenes.

Templum S. Isidori.

Ex
METAPHRASTE
Noctu mor-
tuus querit et
sepelit: qui
eum ut vivi
amplectun-
tur.

dignaretur illius amatores. Noctu vir ille admirabilis obiens plateas et civitatis angiportus, hujus quoque curam gerebat. Sicubi invenisset mortuum præ nimia paupertate abjectum, et cuius nemo curam gereret, et quem talem vidisset, tanquam magnum aliquod lucrum assecutus, eum lubenter videbat: cumque eum diligenter lavisset et induisset, et alia justa pro more ei fecisset, deinde etiam mortuum tanquam vivum alloquebatur: Agedum, dicens, sis quoque nobiscum particeps ejus, quæ est in Christo, caritatis. Quæ cum sic diceret, habebat eum qui jacebat, audientem. Surgebat enim, (o miraculum, quod verbis non potest explicari) et bonum amplectebatur Marcianum, curam quæ ejus gerebatur, non illum, sed Christum potius ostendens suscipere. Deinde sic mortuus, rursus erat mortuus: et talis videbatur ab iis, qui erant superstites. Hoc autem fuit alias quoque cognitum: sed ex hoc evasit manifestus.

23 Media nocte, quando maxime putabat fore ut a nemine videretur, ventitabat ad quemdam argentarium sibi familiarem, ut aurum permutaret: et accipiens multum minutæ monetæ aneæ, ut haberet quod posset distribuere pauperibus, statim revertebatur. Argentarius autem accipiens noctem intempestivam ad lucri occasionem, iniqua trutina ponderabat aureos. Ille autem nihil contradicens, nec omnino accurate considerans, aperte ostendebat se omnia permittere conscientiæ ejus qui ponderabat. Cum autem hoc sæpe fieret, et Marcianus simulans se non intelligere, nequaquam insimularet argentarium, eum magna subiit admiratio: et simul tempus considerans, nempe medium noctis, ad meliorem venit considerationem: cœpitque suspicari id, quod erat veritati propius, et Marciani vitæ convenientius. Unum certe ex suis pueris jussit eum sequi egredientem, ut sciret, quidnam ab eo illa minuta fieret pecunia. Neque enim ab argentario cognoscebatur Marcianus, ut qui apte vultum celaret, quando ad ipsum ingrediebatur, ut illam minutam acciperet pecuniam. Atque puer quidem sequebatur. Postquam autem incidit vir divinus in quemdam pauperem mortuum in lecto jacentem, et acceptum ex quadam cauponis domuncula, lavit et induit, et cum surrexisset, est amplexus; et eo deinde reclinato, rursus abiit. Puerum, cum hæc vidisset, horror invasit, et conversus, quam citissime fieri potuit, omnia declarat ei qui illum miserat. Illum autem subiit pœnitentia eorum, quæ fecerat: et quod se iniquissime in Sanctum gesserat, deflebat, et pœnas sumebat de sua conscientia. Certe cum is rursus venisset, ut faceret similia, procidit ei ad pedes, et confessus est ea, quæ male fecerat: et quicquid per fraudem lucratus fuerat, enumeravit. Ita bona faciens actio plura potest facere, quam verborum multitudo: et quibus nihil prosunt reprehensiones et suasiones, iis opus laudabile procedens silentio, et latenter transmissum ad eorum conscientiam, meliores reddidit, et effecit ut bonum sua sponte discerent. Divinus autem Marcianus cum dixisset se fuisse nulla affectum injuria, ab eo quod dabatur, et qui dabat se deinceps abstinnuit; non tanquam improbum aliquem aversans: illi enim non solum ignovit, sed etiam professus est se eum habere amicissimum; sed toto pede fugiebat cramben ex vana gloria proserpentem, et non volens sua alicui homini fieri manifesta, sed ea apud Deum solum reponens. Licet ergo ei qui velit, considerare, quidnam prius possit admirari, insignene miraculum, an beneficentiæ studium, an in universa machinatione ejus animi libertatem. Verumenimvero de illius beneficentiæ oratio aliud quoque bonum mihi revocat in memoria.

Meretricis
pecunia et
monitis con-
vertit:

24 Hæc virtus ei tantæ erat cura, ut propter eam ne in meretricum quidem domos venire dedignaretur, neque eam rem esse turpem existimaret: sed ad

illum ipsum, quem diligebat, Christum adspiciens tanquam ad exemplar, qui cum publicanis et peccatoribus propter eorum salutem sæpe habuit consuetudinem, et malis suaderet mulieribus, quæ erant salutaria: quibus nonnumquam inopia erat causa sui interitus, dum vellent (proh dolor) suo corpore quaestum facere. In eas ergo magis erat profusus, et dextra magis promptus optimus Marcianus: et maxime si contigisset festum agi die sequenti. Tunc enim erat paratus plura eis præbere, quam illæ erant accepturæ ex abominanda nequitia: persuadebatque eis et uti lavacro, et se in sequentem diem servare impollutas, et ad ecclesiam deinde accedere, et recordantes eorum quæ præcesserant, horribilis gehennæ metum sibi incutere, et Deum placare lacrymis. Quod quidem cum sæpe factum esset, nonnullas boni vincebat consuetudo; divinusque eis ingruens metus efficiebat, ut non solum stupris, sed omni etiam ornamento valedicentes, ad monasteria et asceteria, id est, loca in quibus se exercebant, prompto et alacri venirent animo. Multæ quoque ex iis statuerunt ire Hierosolymam, cum ab illo accepissent sumptus, qui sufficerent ad viaticum. Quæ cum vitam maxime puram et priori ex diametro oppositam ostendissent, ne boni quidem spiritus donorum fuere expertes: sed aliæ quidem ex ipsis morbos solverunt oratione, aliæ autem daemones quoque, quos prius diligenter coluerant, facile ejecerunt ex hominibus.

CAPUT VII.

Marciani paupertas, existimatio, miracula.

Hæc ille, non, ut faceret aliquis ex iis, qui magnis affluunt opibus, id quod redundat exinaniens, sed propter magnum quod egentibus afferebat auxilium, ne ipsis quidem parcens necessariis. Sed nonnumquam cum omnia etiam extulisset et erogasset, quæ habebat in manibus, sibi solam spem bonam, et ad Dei solum manus adspicere, relinquebat: adeo ut cum aliis quæ habebat bonis, etiam quod ad nihil possidentem attinet, primas partes nulli cederet. Hujus autem quod dico, signum est. Dicitur enim, quod a festo Sanctorum revertens aliquando, (nam nec iis, nec Domini, quæ fit in medio multorum, laudationi deerat, divini cultus et religionis gratia,) revertens ergo, quoniam pluviam erumpere contigerat, madefactus et domum ingressus, cum se inclussisset et vestem exuisset, paucis excisebat carbonibus. Accidit autem, ut Dei amatissimus Pontifex tunc eum accerseret. Qui autem missi fuerant, cum domum invenissent clausam, pulsabant ostium, et jubebant egredi. Illum vero pudor, ne nudus videretur, cogebat intus manere, quoniam ne alia quidem ei vestis aderat, ut posset indutus progredi. Et ideo renuntiavit quidem se venturum, sed tamen adhuc differebat, donec unus ex iis qui aderant, se gerens paullo curiosius, cum uni foraminum oculum admovisset, et contemplatus esset id quod fiebat, et ipse repletus fuit admiratione, et effecit ut aliis uteretur hujus rei testibus, dum suis cernerent oculis. Postquam itaque id quod visum fuerat, omnes obstupefecisset, reversi sunt, et Patriarchæ cum admiratione omnia aperuere. Illi autem non modo venit in mentem admirari, sed potius eos increpare, quod ex adeo parvis statuerint magnum judicare Marcianum, cum liceret ex multis aliis, et quæ nullus posset alius facile efficere, illum existimare admirandum et beatum.

26 Quanta autem fuerit ex æquo omnium in hunc magnum reverentia, populi, inquam et Senatus, et ipsius Imperatoris, testatur quidem fama: testantur etiam etiam, qui tunc fuere potentissimi, a Aspar et Ardaburius. Qui etsi essent mala opinione præditi, et iis qui recte sentiebant, inimicissimi, divinum tamen Marcianum ne facile quidem intueri poterant, insignem

ex iis quædam
deinde mira-
culis claræ.

Marcianus
unicam habebat
vestem.

a
Omnibus est
venerationi.

insignem ejus virtutem reverentes : et ideo illi magnam honorem tribuebant, et templum magnæ Anastatiæ, quod ab illo fuerat conditum, pretiosis vasis ex auro et argento factis decoraverunt. Ille autem donum remunerans, decrevit ut diebus solemnibus, patria eorum lingua (Gotthi enim erant) divinitus inspiratæ scripturæ in eo templo legerentur. Sed Byzantinis quidem erat Marcianus adeo venerandus. Vocabat autem fama eas quoque, quæ procul sitæ erant, civitates; et undique confluebant, alii quidem percepturi peccatorum curationem, alii vero morborum : et nec deerant quidem, qui a Roma veteri veniebant. Inter quos aliquo quoque, quod factum est dignum memoratu, non par esse arbitror fraudare vestras aures.

Infirmam san-
nat.

27 Quædam enim mulier laborans diurno fluxu sanguinis adeo graviter, ut omnis medicinæ, quod ad eam attinebat, vanum existimaretur studium et supervacaneum, ea Roma relicta, (eam enim vocabant divina signa Marciani, quæ canebantur ab omnibus)

pervenit Constantinopolim. Neque vero eam tantum iter confecisse posuit, ut quæ tanta vexatione nihil dignum consecuta sit; sed simul ut ad justum accessit Marcianum, et morbum significavit, curata est mulier. Talis enim fuit hic vir divinus, ut nec tactu quidem sæpe, sed sola precatione et nudo aspectu liberaret eos qui accedebant, et ei exhibebant negotium. Tantus quidem fuit Marcianus miraculis : talis autem iis quoque, quæ recte et ex virtute gesta sunt, convenienter divinæ promissioni, quæ dicit: Eos qui me glorificant, glorificabo. Cujus intercessionibus nobis concedatur, illius esse honorum participes, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et potentia nunc et in secula seculorum, Amen.

Ex
METAPHRASE.

1. Reg. 2. 30.

a Aspar senioris Ardaburii filius, junioris, cujus hic mentio est, pater. Anbo Ariani, spadonum ensibus interire, ut tradit Marcellinus Comes, Indict. 9, Leone Aug. iv, et Probiano Coss. anno Christi 471. Chronicon Alexandrinum Indict. 3, Pusæo et Joanne Coss. an. Christi 467, hoc autem contigisse, magnamque in urbe tumultum exstitisse, cum haberent copiam magnam Gothorum, et Comites, et alios famulos sibi adhærentes.

DE S. FLORIDA VIRGINE.

X JANUARI.

Divione in Burgundia S. Floridæ Virginis agi hodie natalem tradunt Ferrarius, Molanus in Appendice, Martyrolog. Germanicum. De ea S. Gregorius Turonen. de gloria Confessorum, cap. 44. In hac basilica, inquit, (castris Divionensis, in qua S. Paschasia Virgo sepulta est, ut ix Januar.

dicimus, et SS. Hilarius et Quiera, parentes S. Joannis Abbatis Reomensis, de quo xxviii Januar.) in hac ergo basilica et S. Florida quiescit, quæ, ut ferunt incolæ, veste mutata religiosa valde fuit. Meminit S. Floridæ And. Saussaius in Appendice Martyrologii, sed nullo ei assignato natali; et Cl. Robertus in Divione.

DE S. VALERICO, SIVE VALERICO, EREMITA IN GALLIA.

SECOLO VI,
X JANUARI.
S. Valerici
natalem.

Valericum, aut Valericum, eremitam, (alium a Valerico Luoviensi monacho, de quo 1 Aprilis) refert hoc die Philippus Ferrarius his verbis : Apud Lemovicenses S. Valericii Abbat. In Notis ait, ex civitate opulenta, cum relictis omnibus ad sepulchrum S. Martialis esset profectus, factum esse multorum monachorum Patrem. Martyrologium Gallobelgicum : Eodem die decessit in territorio Lemovicensi S. Valericus eremita, in Belgio nobili genere natus, sed multo virtutum præstantia nobilior.

patria,

2 De eo ex Lectionibus Ecclesiæ Lemovicensis hæc scribit Joannes Molanus in Natalibus SS. Belgii : In territorio Lemovicensi S. Valerici eremita et Confessoris. Qui dilectus Deo et hominibus, in provincia Galliæ quæ Germania dicitur inferior, illustrium virorum sanguine, Christianis parentibus est natus. Postmodum Christo duce Aquitaniam ingressus, et locum secretum expetens, a Clericis Ecclesiæ S. Martialis Lemovicensis, qui eum summa reverentia prosequerantur, locum solitudinis accepit; in quo ei construxerunt cellulam, et ecclesiam in honorem Martyris Juliani. Multi autem eo confugiebant ob disciplinam. Clarescebat etiam, providente Deo, per miraculorum exhibitionem. Omnibus interea virtutibus ornatus, cum senio gravaretur, sanctitate juvenesceret, sumpto Dominici corporis viatico, inter verba orationis animam Deo lætus reddidit, quinta Epiphaniæ die. De S. Martiale Lemovicum Apostolo, cujus hic mentio fit agemus xxx Junii.

secessus,

obitus,

ætas,

3 Qua ætate floruerit S. Valericus, docet hoc paullo prolixiori elogio Andreas Saussaius in Martyrologio Gallicano : In agro Lemovicensi S. Valerici Confessoris et eremita, qui in secunda Belgica sub Rege Clodoveo magno, ingenuis natalibus ortus, cum ab insita naturæ præstantia, ad omnem virtutis habitum mirabiliter formatus esset, a primis annis religioni deditus, sacro scripturarum divinarum eloquio incubuit : quarum studio, cælestis vitæ affectibus incensus, virtutum omnium at maxime humilitatis cultum actibus suis exhibuit. Adeo ut cum miraculorum etiam

miracula,

gratia divinitus decoratus esset; quorum fulgore emicanti sanctitatis ejus fama percrebrescebat, ut humanæ laudis auras vitaret, secessum a solo natali remotum, ubi soli Deo notus degeret, cogitavit. In Aquitaniam igitur profectus, audita miraculorum celebritate, quæ ad tumulum S. Martialis magis in dies coruscabant, Lemovicenses venit beatissimi opituloris apud Deum præsidium vigiliis et orationibus efflagitans, quo sibi solitariam vitam meditati consilium felicis successus affulgeret. Divino igitur lumine irradiatus in montem saxi asperrimum, frondibusque umbrosam, prope id oppidum (cui postea sancti advenæ memoria nomen indidit) se recepit, sibi a Clericis Ecclesiæ B. Martialis designatum : illicque cellulam construxit, in qua celestem militiam exorsus, puri famulatus Deo obsequia reddere instituit, vigiliis, jejuniis et orationibus assiduus. Nec sua ex statione unquam pedem dimovit, nisi festis solemnioribus quibus B. Juliani Martyris prope sitam ecclesiam, vel etiam aliquando S. Martialis sepulchrum, magno cum religionis affectu visitabat.

peregrinatio,

solitaria vita.

4 At latere cupientem, divinæ virtutis magnificentia, quæ eum circumfulsit, invitum propalavit. Ex hujus enim miræ conversationis actibus, cum e solitudine splendor accolis circum degentibus refulsisset, concursus ad eum fieri cepit infirmorum opem enixe ejus deposcentium, quos ille precibus fuis, impressoque crucis signaculo recreabat. Energumenos siquidem a dæmonum agitatione liberabat, lunaticis mentem tranquillam, cæcis visum, claudis incessum, restituebat. Cumque diu tam signis, quam virtutibus claruisset vir sanctus, confectus senio, susceptis cum incredibili pietatis sensu sacris mysteriis, terreni carceris mole deposita, ad æterna tabernacula migravit. Inque S. Juliani Martyris, quem ex cælitibus propensius coluerat, æde sepultus, clariora præstitit mortuus quam vivus suorum meritorum insignia, quæ æternæ venerationi nomen ejus ac pignora apud posteros consecrarunt. Plura de eo non cultus. comperimus.

plurima miracula,

sepultura,